

VÄLFÄRDSJÄTTARNA

Färre lärare gav Academedia en vinst på en halv miljard kronor

VÄLFÄRD Efter ett par skakiga år är det business as usual i välfärdsbranschen. De tio största koncernerna tjänade 2,4 miljarder på vård och skola förra räkenskapsåret, visar Dagens ETC:s granskning. Och dominerar gör friskolejätten Academedia, med en omsättning på 6 miljarder och en rörelsevinst på nästan en halv miljard.

Det har inte varit lätt för välfärdsföretagen. Carema-skandalen, JB-affären och en rad skattehärvor väckte opinionsstormar och krav på vinststopp. Och i höstas kom regeringen och Vänsterpartiet överens om att skapa en ”välfärd utan vinstintresse”.

2012 minskade också den totala vinsten i de tio största vård- och skolkoncernerna, främst på grund av Caremas och JB Educations usla siffror. Men svackan var tillfällig, visar Dagens ETC:s granskning. 2013 landade de tio jättarnas intäkter från kommuner och landsting på över 40 miljarder, en ökning med 10 procent på ett år och en fördubbling sedan 2008. Tillsammans har de nu 55 000 anställda i Sverige.

Ökade vinster sedan 2012

Även vinstkurvan pekade uppåt. Den samlade rörelsevinsten (EBITA) ökade med 30 procent jämfört med 2012, till 2,4 miljarder – vilket motsvarar lönekostnaden för 6 000 heltidsanställda sjuksköterskor eller lärare.

I väntan på åtgärder fortsätter alltså vinstjakten ohejdat. Marginalerna varierar mellan 2 och 10 procent, men alla koncerner ökar rörelsevinsten.

Efter skandalerna hösten 2011 skakade marken under den tidigare dominanten Ambea – moderbolag till Carema, senare omdöpt till Vardaga och Nytida. I ett försök att stabilisera finanserna såldes ett fyrtiotal vårdcentraler och specialistkliniker till Capio, som därmed intog andraplatsen på topplistan.

Herre på täppan är nu Academedia. Med riskkapitalbolaget EQT vid rodret har friskolejätten växt så det knakat och under det senaste året omsatte koncernen över 6 miljarder i Sverige – nästan fem gånger så mycket som 2008.

Vad ligger bakom Academedias exempellösa tillväxt?

– Våra skolor och utbildningar håller hög kvalitet, vilket i sin tur attraherar elever, säger Harry Klagsbrun, partner på ägaren EQT. Vi har under de senaste åren haft en stark organisk tillväxt, kombinerad med förvärv av nya skolor.

Skoljätten växer så det knakar
Ända sedan 90-talet har Academedia växt ”genom att köpa andra utbildningsföretag”, som det hette i årsredovisningen 2007. Varumärken som Vittra, NTI-gymnasiet och Framtids-gymnasiet är sedan länge en del av koncernen. Och sedan EQT tog över 2010 har tempot höjts. Bland annat köptes Pysslingen 2011, och senare Klaragymnasier-na, Designgymnasiet, Hermods och den norska förskolekoncernen Espira.

Numera går 50 000 barn och elever i Academedias över 300 svenska skolor.

Till det ska läggas 700 norska förskolebarn och 30 000 deltagare i vuxenutbildningen.

Och ruljangsen är lönsam. När kostnaderna för utbildningen i Sverige dragits från intäkterna återstod 589 miljoner förra året. Efter avskrivningar på investeringar blev rörelsevinsten 432 miljoner – 7000 utslaget på varje barn och elev.

– Överskottet kommer från att vi driver verksamheten effektivare än kommunerna utan att vi kompromissar med kvalitén, säger Harry Klagsbrun, som ser ett ”klart samband mellan hög kvalitet och god lönsamhet”.

Sten Svensson, skolutredare för bland annat Lärarnas riksförbund, LO och TCO, ger dock en annan förklaring till rekordvinsterna.

– Academedia och andra friskolekoncerner etablerar sig ofta i attraktiva områden med lättutbildade elever, sedan ser de till att fylla sina skolor. Och de tjänar mycket pengar på den låga lärartätheten. Det är den avgörande faktorn, säger han.

Vinstdrivna skolor har betydligt sämre lärartäthet än ideella och kommunala, något som också gäller för Academedia.

Enligt Aftonbladets genomgång av Skolverkets statistik för år 2012 gick det i snitt 15,4 elever på varje heltidsanställd lärare i Academedias gymnasieskolor, jämfört med 11,6 elever per lärare i kommunala gymnasier.

Rörelsevinsten på 432 miljoner skulle ha räckt till att anställa 1 100 lärare på heltid, vilket hade höjt lärartätheten markant.

Men enligt Harry Klagsbrun är detta inte avgörande.

– Det finns inget direkt samband mellan fler lärare och högre kvalitet utan det viktiga är att man har rätt lärare

och att vi ger dem de bästa förutsättningarna att lyckas med sin uppgift. Saker som tydligt ledarskap på skolorna, korta beslutsvägar mellan skolan och bolagsledningen, pedagogisk support och vidareutbildning är viktigt.

Forskningsläget kring lärartäthetens

betydelse i gymnasiet är visserligen oklar, säger Sten Svensson.

– Men för små barn har det solklar betydelse, liksom för barn som har behov av extra stöd. Det finns dock färre behövande barn i Academedias skolor eftersom man fokuserar på elever som det är enklare att nå bra resultat med.

Vad som kommer ut av regeringens och Vänsterpartiets överenskommelse är ännu oklart. Och Harry Klagsbrun ser inget omedelbart hot mot affärerna.

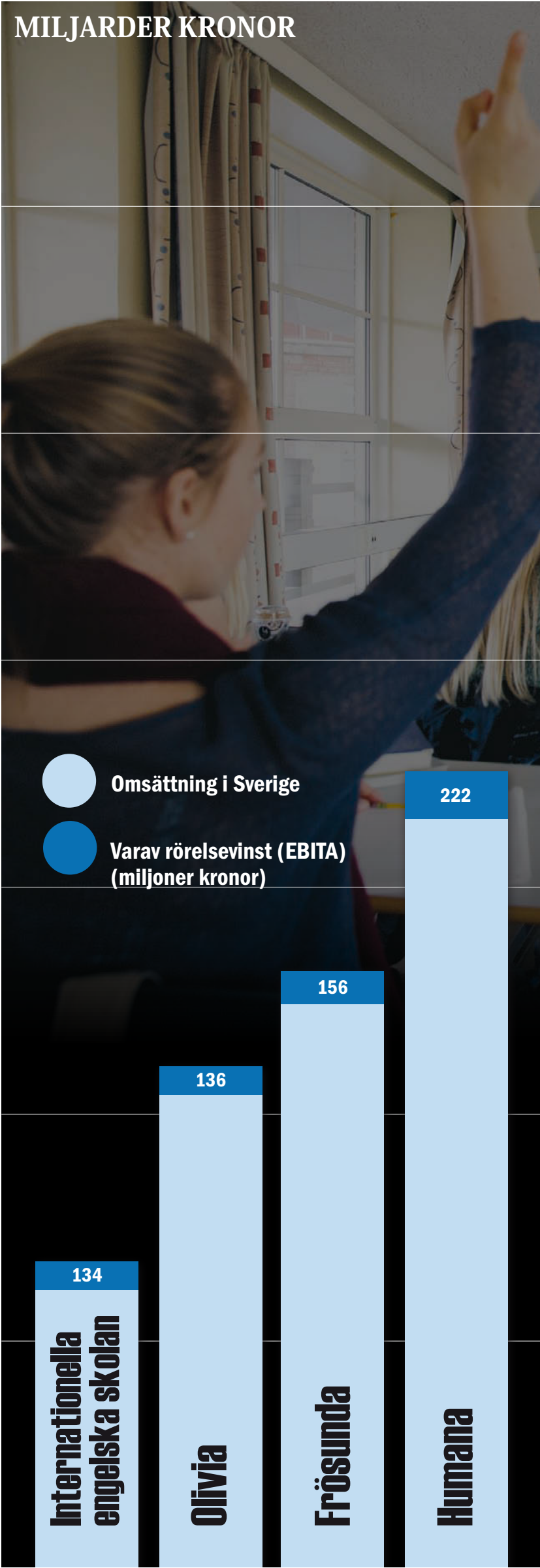
– Vi på EQT är inte oroliga över den kommande utredningen, vi utgår från att den kommer att genomföras professionellt. Vi hoppas att fokus kommer att ligga på kvalitet och effektivitet, och på hur vi ska få så mycket bra välfärd som möjligt för våra skattepengar och att den inte ska hamna i frågor kring ägarformer och vinstnivåer.

Kent Werne

Frilansjournalist och författare. Aktuell med boken Ofärdsland – livet längs arbetslinjen och antologin Den stora omvandlingen – En granskning av välfärdsmarknaden.

Sidan 8:
De blir rika på välfärden

MILJARDER KRONOR

GÖR REKORDVINST

SÅ HAR VI RÄKNAT

- Siffrorna rör vård, skola och omsorg i Sverige som finansieras av stat, kommuner och landsting. De är hämtade från koncernernas årsredovisningar 2013. Academedia och Internationella engelska skolan har räkenskapsår juli-juni och siffrorna gäller då 2013-07-01 – 2014-06-30.
- EBITA (earnings before interest, taxes and amortization, det vill säga resultat före räntor, skatt, och goodwillnedskrivningar) är det som blir över när kostnaderna för verksamheten samt avskrivningar på tidigare investeringar dragits från intäkterna.
- Goodwill är ett övervärde som uppstår vid förvärv, och skrivs av eller ner med tiden. Detta är inte avdragsgillt och påverkar inte skatten. Att inkludera goodwillav-

skrivningar i rörelsevinsten ger en missvisande bild av lönsamheten. Aleris gjorde till exempel en goodwillnedskrivning på 1,3 miljarder 2013, vilket dock inte betydde att verksamheten i koncernen gick back.

- Åtta av de tio största koncernerna ägs av riskkapitalbolag, och på grund av höga räntekostnader på uppköpslån blev den deklarerade vinsten (EBT, earnings before taxes) mer än en miljard lägre än rörelsevinsten, vilket krympte skatten rejält, liksom resultatet på sista raden.

Eigil Söderin: Tack för allt Komvux-Gunilla!

KOMMENTAR

Den här texten hade inte blivit skriven om det inte vore för min gamla komvuxlärare Gunilla Löthagen. Utan hennes samhällslektioner och stöttande ord hade jag inte vågat satsa på min journalistdröm.

DET VAR TIDIGT 00-tal när vi hamnade hos Gunilla, jag och mina två vänner. Vi hade alla halvkassa gymnasiebetyg och arbetarklassbakgrund, forskning visar att det ofta hänger ihop (jag är i och för sig den enda i trion med en förälder med några högskolepoäng). Det finns många snickare i släkten men inga journalister. Min uppväxt har genererat begränsat stoff till en tårdrypande arbetarroman, däremot var det långt ifrån självklart att läsa vidare.

EN BRA UTBILDNING för alla gör oss till bättre medborgare oavsett yrke och underlättar klassresor. Det är mina vänner ett levande bevis på och det visar otaliga vetenskapliga studier. Idag arbetar min ena vän som speciallärare, den andre är snart utbildad domare. Vi är alla rörande överens att utan den då välfungerande svenska skolan, inklusive Komvux, och utan Gunilla hade det inte gått.

MEN JAN BJÖRKLUND

tog bort möjligheten att läsa upp gymnasiebetygen på Komvux. Utan den möjligheten är det ännu viktigare att alla elever får stöd i skolan. Men utvecklingen går åt fel håll. Skolverket varnade nyligen för att skolan blir allt mer ojämlig. Nära hälften av barnen till lågutbildade går ut nionde klass utan

godkänt slutbetyg, en ökning med 25 procent på tio år. Bland akademikerbarn är siffran endast fem procent. Alltså: arbetarklassbarn har idag inte samma möjligheter som andra barn i svensk skola.

MEN OM DETTA pratas det väldigt lite. Skoldebatten var het under valrörelsen men sedan regeringen tillsatte utredningen om vinster i välfärden har diskussionerna tystnat om den kanske viktigaste skolfrågan

Sverige är nu det enda landet i världen med detta system. Hur kommer det sig?

– friskolejättarnas vinster. Friskolorna lockar till sig medelklassseleverna och de sparkar speciallärare som min barndomsvän för att hålla upp vinsterna.

Som ni kan läsa här intill har den största av dem alla, Academedia, låg lärartäthet och gör samtidigt en rekordvinst på 432 miljoner.

Men riskkapitalisterna i EQT, som äger Academedia, räknar kallt med att de kommer fortsätta med miljonrullningen. I valrörelsen lovade oppositionspartierna förändring men väl i regeringsställning tystnade debatten. Dagens ETC vill nu få igång diskussionen.

VI KOMMER I EN serie

artiklar försöka beskriva problemen i den svenska skolan som går djupare än friskolejättarnas miljonjakt. Chile har nyligen beslutat att förbjuda vinster i skolan. Sverige är nu det enda landet i världen med detta system. Hur kommer det sig? Varför skär även kommunala skolor ner på verksamheten? Vilka lösningar finns för att vända det svenska skolsystemet på rätt köl?

TILL SIST. Gunilla, om du läser det här. Tack för allt!

Eigil Söderin
eigil.soderin@etc.se

